

Електронний журнал «Державне управління: удосконалення та розвиток» включено до переліку наукових фахових видань України з державного управління (Категорія «Б», Наказ Міністерства освіти і науки України № 1643 від 28.12.2019). Спеціальність – 281. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2024. № 11.

DOI: <http://doi.org/10.32702/2307-2156.2024.11.21>

УДК 35.07:321.01:94(4)

С. В. Ситник,

*к. політ.н., доцент, старший науковий співробітник відділу політичних інститутів та процесів, Інститут політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України
ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0003-3035-1998>*

**ЄВРОПЕЙСЬКИЙ ДОСВІД ФУНКЦІОНУВАННЯ
ПРЕДСТАВНИЦЬКИХ ОРГАНІВ ВЛАДИ НА СУБНАЦІОНАЛЬНИХ
РІВНЯХ УПРАВЛІННЯ**

S. Sytnyk,

*PhD in Political Science, Associate Professor,
Senior Researcher of the Department of Political Institutions and Processes,
Kuras Institute of Political and Ethnic Studies
of the National Academy of Sciences of Ukraine*

**EUROPEAN EXPERIENCE IN THE FUNCTIONING OF
REPRESENTATIVE AUTHORITIES AT SUBNATIONAL LEVELS OF
GOVERNANCE**

У дослідженні проаналізовано досвід країн, які мають унітарну модель державного устрою та які проходили чи наразі здійснюють реформу

децентралізації. Визначено особливості функціонування представницьких органів на субнаціональних рівнях – регіональному та районному (проміжному). Особлива увага приділена аналізу критеріям вибору моделей територіального устрою з метою забезпечення належного функціонування органів публічної влади, як державних, так і місцевого самоврядування, на субнаціональних рівнях. Окрім аналізу територіальної організації влади, увага приділена чинникам, які мають системоутворюючий характер та визначають ту чи іншу модель місцевого самоврядування як форму субнаціонального управління. Для визначення особливостей функціонування представницьких органів на місцях до уваги бралися такі параметри як виборча система, яка застосовується для їх формування; пакет повноважень; наявність виконавчих органів; ступінь автономності регіонального самоврядування, залученість до формування політик; наявність механізму представництва на національному рівні.

The study analyzes the experiences of countries with a unitary model of government that have undertaken or are currently implementing decentralization reforms. It identifies the characteristics of the functioning of representative bodies at subnational levels – regional and intermediate (district). Particular attention is paid to the criteria for selecting territorial organization models to ensure the effective functioning of public authorities, both state and local self-government, at subnational levels. In addition to analyzing territorial organization, the study examines systemic factors shaping specific local self-government models as forms of subnational governance. To determine the features of representative bodies at the local level, parameters such as the electoral system used for their formation, the scope of their powers, the presence of executive bodies, the degree of regional self-government autonomy, their involvement in policymaking, and mechanisms of representation at the national level were considered. The study concludes that defining a territorial model is the first step in establishing a subnational governance system.

Concurrently, certain reforms – primarily in healthcare and social services – conducted in EU member states influenced the feasibility of intermediate or regional levels of governance. A common trend is the reduction of municipal entities. A distinguishing feature of the analyzed subnational governance systems is the presence of regional self-government autonomy. Key indicators of self-governance include the existence of executive bodies within regional councils, involvement in policymaking, and mechanisms of representation at the national level, particularly in the upper house of parliament. The study highlights a clear division of powers between state authorities and local self-governments and the minimal application of delegation mechanisms.

Ключові слова: адміністративно-територіальний устрій, децентралізація, субнаціональні рівні управління, регіональне самоврядування, регіональні ради, районні ради, повноваження органів місцевого самоврядування.

Keywords: administrative-territorial structure, decentralization, subnational levels of governance, regional self-government, regional councils, district councils, local self-government powers.

Постановка проблеми: У Звіті Європейської Комісії щодо прогресу реформ, визначених для України в межах Пакета розширення ЄС 2023 р., відмічається успішне завершення територіальної частини децентралізації, а також те, що інші елементи реформи ще мають бути завершені. Зокрема, проєкти конституційних змін, спрямовані на те, щоб реформа децентралізації була сталою та незворотною, не були розглянуті через заборону на перегляд Конституції під час воєнного стану [1, с. 12]. На наш погляд, такі висновки щодо завершення територіальної реформи є дещо поспішними. І війна наразі вносить вагомі корективи, проігнорувати які буде неможливо. Реформа децентралізації в Україні ще не завершена, ба більше, є багато питань, на яких не має одностайної відповіді як у тих, хто приймає рішення, так і у тих, хто

здійснює їх експертно-аналітичний супровід. Україна ще перебуває у потоці інституційних змін та вибору моделі територіального устрою, організації системи багаторівневого управління. Також ми маємо достатньо унікальну ситуацію, коли реформа місцевого самоврядування почала “диктувати” формат територіальної організації влади, створюючи низку проблем та невизначеностей як наприклад доцільність існування районних рад як органів місцевого самоврядування на районному рівні чи загалом доцільності існування районів як адміністративно-територіальних одиниць. Тому нам видається за необхідне вкотре звернутися до досвіду країн-членів ЄС, які проводили відповідні реформи.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Напрацювання теоретико-методологічного підґрунтя для нашого подальшого дослідження показало, що існує суттєвий науковий доробок учених [2; 3] присвячений проблемам децентралізації, взаємодії органів публічної влади регіонального та місцевого рівнів, проблемам інституціоналізації публічного управління. Проблеми пошуку оптимальної моделі адміністративно-територіального устрою, вибору територіальної основи для здійснення децентралізації в Україні розкриті у низці праць В. Негоди [4; 5]. Окремі питання інституціонального розвитку місцевого самоврядування в Україні, зокрема обласних та районних рад, висвітлені в наукових дослідженнях М. Горбатюка [6]. Романюк у своїй праці “Децентралізація: теорія та практика застосування” [7] аналізує моделі вимірювання децентралізації, індекс регіональних повноважень, інструменти вимірювання автономії місцевих влад, застосовуючи їх до оцінювання стану вітчизняних ОМС.

Водночас існує суттєвий брак досліджень з вивчення європейського досвід реформування публічної влади, зокрема присвячених проблемам функціонування представницьких органів на регіональному та проміжному рівнях.

Формулювання цілей статті. Метою статті є дослідження управлінського досвіду європейських країн у здійсненні децентралізації,

інституційної розбудови системи субнаціонального управління та механізмів забезпечення автономії самоврядування на регіональному та проміжному рівнях, а також вивчення можливості його адаптації в Україні.

Виклад основного матеріалу дослідження. Для аналізу ми виокремили досвід країн, які мають унітарну модель державного устрою та які проходили чи наразі здійснюють реформу децентралізації, а таких серед членів ЄС більшість. Федерального типу залишаються лише Австрія, Бельгія, Німеччина, Італія. Зазначимо, що для аналізу ми взяли класифікацію країн за територіальним устроєм, яку використовує Європейський комітет регіонів (COR) [8]. Тобто до групи унітарних держав відносяться всі ті, які формально не є федераціями. Приділяємо належну увагу саме реформі децентралізації, оскільки вона мала привести до посилення як спроможності самих громад, так і створюваних ними органів, а у перебігу її реалізації впроваджувати ті необхідні інституційні механізми, які наближали створювану політико-управлінську модель до досягнення цих політичних цілей.

Здійснювана в європейських країнах децентралізація була спрямована на формування територіальної та адміністративної систем. Хоч процеси часто мали паралельний характер, проте не завжди певний територіальний рівень заповнювався субнаціональною системою управління. У 2003 р. Регламентом Європейського Парламенту і Ради (ЄС) була затверджена спільна класифікація територіальних одиниць для статистики (NUTS) [9]. Хоч цей документ розглядався виключно як стандарт територіального поділу країн для збирання статистичних матеріалів, на основі яких розроблялася регіональна політика співтовариства, однак саме він став пріоритетною концепцією у визначенні територіального устрою країн-членів ЄС. Зазначимо, що у цій класифікації використовується підхід, відповідно до якого існуючі адміністративні одиниці в державах-членах становлять перший критерій, який застосовують для визначення територіальних одиниць. Для цих цілей “адміністративна одиниця” означає географічну територію з адміністративним органом, який має повноваження ухвалювати адміністративні рішення чи

рішення щодо політики для цієї території в межах правових та інституційних рамок держави-члена. Сформовані у такий спосіб адміністративно-територіальні одиниці, з одного боку, реалізовували своє основне призначення – бути просторовою основою для здійснення управлінської діяльності субнаціональними органами публічної влади. З іншого, були певною уніфікованою моделлю, яка дозволяла розробляти спільну та прийнятну для національних держав регіональну політику. Водночас маємо приклади, коли процеси мали зворотній характер – ліквідовувалася “адміністративний орган”, але при цьому зберігалася територіальна одиниця. Це мало місце тоді, коли уряд визначав потребу у збереженні для полегшення збору статистичних даних, але вважав недоцільним зберігати адміністративні органи в управлінській системі. Часто це було пов'язано не стільки з формуванням системи місцевого самоврядування, скільки із питаннями створення оптимальної системи державної влади та побудови її вертикалі. Так, наприклад, у Литві регіони є виключно територіальними та статистичними одиницями. У Словаччині в ході реформи були збережені райони (8 регіонів, 79 районів (округів) і 2890 муніципалітетів). Однак ці 79 округів також існують виключно задля статистичних зборів і не є самоврядними територіями. На рівні таких територіальних утворень, а це знову ж таки можуть бути як райони, так і регіони, є присутніми державні органи, які знаходяться, як правило, у підпорядкуванні урядових органів, зокрема міністерств, однак, вони не наділяються владними повноваження на кшталт державних адміністрацій. Переважна більшість децентралізованих держав членів ЄС (Болгарія, Данія, Іспанія, Хорватія, Фінляндія, Чехія, Угорщина) мають трирівневу систему організації управління. Це центральний (рівень національного (державного) управління), регіональний та місцевий. Реформи децентралізації передбачали максимальне укрупнення адміністративно-територіальних одиниць на базовому (місцевому) рівні та, у більшості випадків, ліквідацію районів як окремих одиниць деконцентрованої влади.

Такий проміжний рівень є лише у Франції та Польщі. Тому вони мають чотирирівневу систему управління.

Важливо відмітити, що структурні реформи, що здійснювалися у процесі децентралізації, спрямовувалися на зменшення кількості муніципальних утворень. По суті, на сьогодні лише у Польщі зберігається достатньо велика кількість адміністративно-територіальних одиниць – 16 воєводств, або регіонів (województwo), 314 повітів (powiat) і 2478 муніципалітетів (gmina) [10] та в Угорщині – 19 округів (megye) і 3154 муніципалітетів (település). Муніципальний рівень організований за місцевостями, які включають 2809 громад (község), 322 міста (város), 23 міста з рангом округу (megyei jogú város) і столицю Будапешт (Budapest Főváros) [11]. Зміна системи територіальної організації влади в демократичних системах здійснювалася для підвищення ефективності суспільного розвитку на визначеній території, а багаторівнева система врядування вимагала максимальної оптимізації кожного управлінського рівня задля підвищення як горизонтальної, так і вертикальної координації. Тому об'єднання адміністративно-територіальних одиниць та укрупнення є одними із першочергових заходів у здійсненні реформи децентралізації та розбудови децентралізованої системи публічного управління.

Досліджуючи європейський досвід організації публічної влади на місцевому та регіональному рівнях, окрім особливостей територіальної організації влади, ми звертали увагу на чинники, які мають системоутворюючий характер та визначають ту чи іншу модель місцевого самоврядування як форму субнаціонального управління. Серед них одну з ключових ролей відіграє обсяг повноважень, який можуть отримувати органи місцевого самоврядування проміжного та регіонального рівнів. Це, на наш погляд, є вагомим чинником інституційної спроможності субнаціонального управлінського рівня загалом і окремо взятих, ОМС. Зазначимо, що функціонал ОМС різних країн має багато спільного. Є сфери, управлінська діяльність в яких, скажімо так, традиційно підпадає під їх компетенцію. Це,

наприклад, соціальна сфера та сфера охорони здоров'я, комунальна власність, громадський транспорт, екологія, культура тощо.

Ступінь спроможності органів місцевого самоврядування у досліджуваних країнах, у першу чергу, визначається через наявність виконавчого органу та рівнем його інституціоналізації, у другу, – інституціоналізацією системи регіонального самоврядування як інструменту вироблення та реалізації місцевих політик.

Наявність виконавчих органів у регіонального самоврядування демонструє зміщення функцій субнаціональних органів від здійснення адміністративно-господарчої діяльності до вироблення регіональних політик. Виконавчі органи є тими інституціями, які забезпечують формування та реалізацію політик. У такому разі механізм самоврядності однаковою мірою включає як управлінську, так і політичну складову. Це ключові ознаки не лише адміністративної та фінансової, а й політичної децентралізації. Зазначимо, що регіональна політика ЄС спрямована на те, щоб регіональні та місцеві органи влади здобували безпосередній доступ до структурних фондів ЄС, а також мали постійні контакти з європейськими інституціями. Зусилля ЄС спрямовуються на те, щоб система багаторівневого врядування була якомога збалансованішою, за потреби посилювався або місцевий рівень самоврядування, або ж регіональний. Так, наприклад, Фінляндія має два рівні місцевого самоврядування – рівень муніципалітетів та регіональний. До 2022 р. 18 регіональних рад материкової частини країни формувалися опосередкованим способом та склалися з представників місцевих (муніципальних) органів влади регіону. Формування цих спільних муніципальних органів було обов'язковим та поряд з деконцентрованими у 2010 р. державними адміністраціями становили систему регіонального управління. Регіональні ради відповідно до фінського законодавства, отримували фінансування від муніципалітетів-членів, а також кошти на регіональний розвиток від рішень уряду ЄС [12]. Їх функції як органів місцевого самоврядування у сферах регіонального розвитку, планування та

просування регіональних інтересів були достатньо обмеженими [13]. Однак соціальна реформа та реформа системи надання медичних послуг 2016–2019 рр. призвела до посилення значимості регіонального рівня та зумовила зміну підходів до прийняття рішень. Зрозумілим ставало те, що для збереження демократичних засад урядування інституції регіонального рівня, які разом з новими повноваженнями також отримували фінансові ресурси, мають стати виборними органами прийняття рішень. Уперше прямі регіональні вибори у Фінляндії будуть проведені разом із муніципальними у 2025 р., хоча вже у 2022 р. вони були проведені в окремих регіонах [14, с. 23–24]. Сучасні регіони Фінляндії називають регіони (території) добробуту, благодійні регіони. Регіональна рада здійснює вищі повноваження щодо прийняття рішень у регіоні та здійснює управління регіоном у цілому. Вона відповідає за функціонування та фінанси соціального забезпечення, здійснює повноваження щодо прийняття рішень з соціального забезпечення в регіоні [15]. Підготовка, виконання та контроль за законністю рішень регіональної ради покладається на регіональну владу (регіональний уряд), який здійснює управління сферою соціального захисту відповідно до стратегії соціальної сфери, затвердженої регіональною радою [16]. Схожу модель організації влади регіонального рівня також має Швеція. Ці країни мають найвищі індекси ефективності державного управління, індексу демократії. Також їх об'єднує те, що ключове завдання регіону – забезпечувати високу якість добробуту. Найбільшою сферою відповідальності регіонів Швеції є охорона здоров'я, на яку припадає близько 90% видатків. Інші масштабні завдання – це громадський транспорт і регіональний розвиток. Діяльність регіону фінансується переважно за рахунок власних податків, а також за рахунок зборів і державних дотацій. Регіони Швеції є самоврядними територіальними одиницями. Вищим керівним органом регіону є регіональна рада, яка обирається на загальних виборах. Регіональна рада призначає регіональну колегію, яка очолює та координує роботу. Крім того, існує низка комітетів, завданням яких є управління та здійснення діяльності відповідно до

цілей та рішень ради [17]. Законодавство Швеції, а саме – Муніципальний акт [18] визначає засади функціонування муніципалітетів та регіонів як адміністративно-територіальних одиниць, а також таких органів місцевого самоврядування, як муніципальні та регіональні ради. Привертають увагу статті акта, у яких йдеться про відносини регіональної ради та політичних партій. Так, відповідно до розділу 4 § 6 – муніципалітети та регіони можуть створювати органи, що складаються з партій, які в межах діяльності комітету відповідатимуть за підготовку, управління та виконання питань, вирішених радою. Цим самим законом передбачена можливість підтримки політичних партій. Відповідно до статті 29 муніципалітети та регіони можуть надавати фінансові внески та іншу підтримку політичним партіям для зміцнення їхньої позиції в муніципальній демократії (партійна підтримка). Партійну підтримку можуть отримувати політичні партії, які представлені в раді та є юридичними особами. Партія вважається представленою, якщо її член отримав мандат у раді.

У 2023 р. в Нідерландах проходили регіональні вибори до Провінційних штатів, які відбувалися за відкритими партійними списками. Кількість місць, наданих різним партіям у регіональній раді, визначається на основі кількості поданих голосів. Підрахунок результатів виборів відбувається у два етапи. На першому етапі кількість доступних місць розподіляється між політичними партіями. На другому етапі місця розподіляються між кандидатами [19]. Регіональний рівень Нідерландів представлений провінціями. Ради провінцій представляють інтереси населення регіону. Провінційні штати, як виборний представницький орган, визначають політику провінції та з допомогою виконавчого органу здійснюють контроль за її реалізацією. Рада провінції обирає до виконавчого органу щонайменше трьох, але не більше семи депутатів строком на чотири роки. Ці виконавчі органи провінції разом із уповноваженим короля, який є очільником цього органу, здійснюють управління провінцією. Раніше члени виконавчої влади провінції обиралися з Ради провінції, але з 2003 р. депутати більше не входять до складу Ради

провінції. З цього часу у провінціях існує дуалізм, чіткий поділ повноважень між виконавчим органом, який реалізує управління та парламентом, який здійснює контроль. Розподіл влади в провінційному уряді можна порівняти з національним урядом. Можна провести паралелі – Рада провінції порівнюється з Палатою представників, тоді як Рада виконавчої влади провінції дещо схожа на урядовий кабінет [20].

Механізми формування регіональної влади, як показує досвід європейських країн, може бути різним, здебільшого – це прямі вибори, однак є приклади непрямого формування. Але у таких випадках йдеться про низьку політичну вагу такої адміністративно-територіальної одиниці. Вже згадувалося, що у Фінляндії до 2022 р. прямі вибори регіональних рад були відсутні і вони формувалися муніципальними радами. Також і в Ірландії місцеві органи влади входять до складу регіональних органів влади та здійснюють фінансування їх діяльності.

Регіональні інституції в Латвії створюються з 1997 р. за ініціативи місцевих органів влади для спільного планування розвитку. Але до 2006 р. вони мали статус громадських організацій. З внесенням змін у 2006 р. до закону про регіональний розвиток, яким було інституціоналізовано регіон планування, компетенція якого полягає у забезпеченні планування регіонального розвитку, координації, співпраці між муніципалітетами та іншими державними адміністративними установами, визначено, що його керівним органом є Рада розвитку регіону планування [21]. Вона обирається представниками всіх органів місцевого самоврядування, адміністративні території яких складають територію відповідного регіону планування. До його складу входять депутати місцевих рад, які беруть безпосередню участь у плануванні регіонального розвитку [22, с. 50].

Відповідно до закону про реформу місцевого самоврядування в Ірландії (2014) вісім регіональних органів влади було розпущено та замінено структурою з трьох регіонів. Регіональні асамблеї мають функції як колишніх регіональних органів влади, так і регіональних асамблей зі значним

розширенням деяких повноважень. Основними специфічними функціями регіональних зборів є прийняття та контроль за реалізацією регіональних стратегій; контроль за діяльністю органів місцевого самоврядування та реалізацією державної політики [23, с. 89].

Не можна не відмітити окремі особливості та виключні повноваження, якими можуть наділятися ради регіонального рівня. Йдеться про способи формування двопалатного парламенту та здійснення регіонального представництва на національному рівні в унітарних державах. Звісно, це є радше винятком, аніж поширеною практикою, але оскільки у вітчизняному публічному дискурсі вже була присутня дана тема [24], то, на наш погляд, доцільно звернути увагу на таку інституціональну особливість уже згадуваної Ради регіонів (“Провінційні штат”) Нідерландів, як те, що її члени один раз на чотири роки обирають членів Сенату. Сенат складається з 75 парламентарів – представників, які обираються на основі пропорційного представництва строком на чотири роки за виборчим списком політичної партії. Члени обираються непрямо: громадяни спочатку обирають членів Провінційних штатів, потім вони обирають членів Сенату [25]. Також не можна не звернути увагу, що невід’ємною складовою такого механізму є наявність одного з найвищих ступенів політичної децентралізації на регіональному рівні, реальна самоврядність регіонів, високий рівень інституційної спроможності регіональних рад, які створюють повноцінну управлінську систему на регіональному рівні, як уже згадувалося, є своєрідним відзеркаленням національного уряду.

З початку запровадження у 1972 р. регіональних рад у Франції аж до початку у 1982 р. децентралізації, регіональна рада складалася з сенаторів і депутатів від регіону, а також представників департаментів, великих муніципалітетів і міських громад [26]. Можливо саме ця сторінка інституційного будівництва визначила ради регіону як впливові інституції. Сьогодні вони приймають рішення щодо основних напрямів регіональної політики. Кожен самоврядний французький регіон має свою систему

виконавчої влади, яка складається з голови регіональної ради та віцепрезидентів, яким він делегує повноваження щодо розв'язання проблем в економіці, навчанні, транспорті тощо. Регіональний президент обирається всіма регіональними виборними посадовими особами, а також є головою адміністрації. Він готує рішення, що подаються до регіональної ради, і забезпечує їх виконання своєю адміністрацією на території області [27]. Так само Сенат, як складова французького двопалатного парламенту, є інструментом для здійснення опосередкованого представництва субнаціональних органів влади. 58 із 266 членів Сенату іспанського двопалатного парламенту призначаються регіональними зборами.

У цьому контексті обговорення питання впровадження двопалатного парламенту, яке зводиться до досягнення балансу влад між президентом та парламентом, створює поверхневе уявлення про функціонування таких механізмів. На наш погляд, важливі чинники на кшталт наявності інституційного досвіду формування політики регіону, а не лише реалізація державної регіональної політики, спроможність регіональних рад формувати ефективні виконавчі органи для здійснення реального регіонального управління, врешті-решт ступінь політичної, адміністративної, фінансової децентралізації, самоврядність муніципалітетів та регіонів не можуть бути проігноровані, а не то – є високі ризики, що Верхня палата може перетворитися на місце запеклої боротьби за ресурси для регіонів. Також доцільно зазначити, якщо наділення законодавчими повноваженнями органів влади субнаціонального рівня у федеративних державах є усталеною практикою (Австрія, Бельгія, Італія, Німеччина), то такий механізм практично не застосовується в унітарних моделях. Він є лише в Португалії, Фінляндії та Іспанії.

Аналіз політико-управлінських систем європейських країн вказує на вкрай низьке застосування інституту делегування повноважень органам місцевого самоврядування. Варто відміти, що такий механізм делегування притаманний для країн так званого “соціалістичного табору”. В Чехії урядові

повноваження делегуються місцевим органам влади, в той час як словацький уряд – делегує повноваження регіональній владі. Сфера повноважень повітів (регіональна влада) може бути самоврядною і довіреною (державні справи) – Хорватія. Все ж розподіл чіткого розмежування повноважень є пріоритетним у розподілі влади. Практично в усіх досліджуваних країнах закріплено конституційний статус органів місцевого самоврядування, у пострадянських країнах здійснювався ще й шляхом прийняття законів про місцеве самоврядування та місцеву адміністрацію.

Висновки з даного дослідження і перспективи подальших розвідок.

Орієнтуючись на досвід реформи децентралізації європейських країн та організації системи влади на регіональному і у окремих кейсах на проміжному рівнях, варто зважати, що ми перебуваємо приблизно в одному часовому вимірі здійснюваних реформ місцевого самоврядування. Так, Естонія проводила реформи у 2016 р., Литва у 2010 –2015 рр., Ірландія – у 2014 р., Люксембург – у 2015 р., а розпочаті Францією зміни у 2003 р. тривають і понині. Зазначимо, що історія децентралізації має новітній характер, оскільки здебільшого охоплює період з початку (Данія, Естонія, Хорватія, Франція) або середини (Естонія, Ірландія, Литва, Люксембург) 2000-х рр., а то й взагалі становить реальний незавершений і до сьогодні політичний процес, як це бачимо у Франції. Активна стадія здійснюваних структурних реформ як в Україні, так і у ЄС часто ускладнює порівняння та проведення паралелей через швидку змінюваність досліджуваних обставин. Тим часом наголосимо на тому, що вивчення окремих механізмів та інструментів функціонування органів влади субнаціонального рівня, які на момент здійснення децентралізації у цих країнах уже існували або ж були продуктами реалізованих реформ, на наш погляд, є важливим для пошуку можливих альтернатив рішень для України, щоб, урешті-решт, не помилитися у вибраному варіанті, упустивши можливість обрати не лише прийнятний, але й оптимальний варіант.

Література

1. Ukraine 2023 Report Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions 2023 Communication on EU Enlargement policy. P. 12. URL: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/bb61ea6d-dda6-4117-9347-a7191ecef3f_en?filename=SWD_2023_699%20Ukraine%20report.pdf

2. Іжа М. М. Взаємодія регіонального та місцевого рівнів публічної влади при вирішенні кадрових питань в умовах децентралізації: виклики та перспективи. *Інституціоналізація публічного управління в Україні в умовах євроінтеграційних та глобалізаційних викликів* : матеріали щоріч. Всеукр. наук.-практ. конф. за міжнар. участю (Київ, 24 трав. 2019 р.) : у 5 т. / за заг. ред. А. П. Савкова, М. М. Білинської, О. М. Петроє. Київ : НАДУ, 2019. Т. 1. 172 с. . С. 13-16.

3. Куйбіда В. С., Смолова Л. М. Відповідальність представницьких органів місцевого самоврядування в Україні: реалії та перспективи. Київ : НАДУ, 2016, 324 с.

4. Негода В. А. Актуальні проблеми системи адміністративно-територіального устрою України та шляхи їх вирішення. *Держава та регіони. Серія: Державне управління*. 2018. № 3 (63). С. 120–124.

5. Негода В. А. Про формування територіальної основи організації влади в умовах децентралізації: проблеми та шляхи врегулювання. *Публічне управління та публічна служба в Україні: стан проблем та перспективи розвитку* : матеріали наук.-практ. конф. за міжнар. участю (07–08 верес. 2018 р., м. Київ) / за заг. ред. В. С. Куйбіди, М. М. Білинської, В. Л. Федоренка. Київ : Видво “Ліра-К”, 2018. С. 311–315.

6. Горбатюк М. В. Реформа місцевого самоврядування в Україні: спроби, прорахунки, досягнення (1991–2020). *Політичний процес у незалежній Україні: підсумки і проблем* : монографія. Вид. 2-ге, доп. Київ : ІПіЕНД ім. І. Ф. Кураса НАН України, 2022. 704 с. С. 383-453.

7. Романюк С.А. Децентралізація: теорія та практика застосування : монографія. Київ, 2018. 216 с.

8. European Committee of the Regions. URL: <https://portal.cor.europa.eu/divisionpowers/Pages/default.aspx>

9. Регламент Європейського Парламенту і Ради (ЄС) № 1059/2003 від 26 травня 2003 року про встановлення спільної класифікації територіальних одиниць для статистики [...]. Європейський Союз; Регламент, Міжнародний документ, Класифікація від 26.05.2003 № 1059/2003. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_005-03#Text

10. Poland. URL: <https://portal.cor.europa.eu/divisionpowers/Pages/Poland.aspx>

11. Hungary. URL: <https://portal.cor.europa.eu/divisionpowers/Pages/Hungary-Intro.aspx>

12. Finland URL: <https://portal.cor.europa.eu/divisionpowers/Pages/Finland.aspx>

13. Місцеве самоврядування в країнах Скандинавії та Балтії. Огляд. С.17-18. URL: <http://www.tsatu.edu.ua/ipod/wp-content/uploads/sites/46/misceve-samovrjaduvannja-v-krayinah-skandynaviyi-ta-baltiyi.pdf>

14. County and municipal elections. *The Finnish Election System. Overview*. Ministry of Justice Helsinki, 2023. URL: https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164656/OM_2023_5_T_H.pdf?sequence=1&isAllowed=y

15. Aluevaltuusto. URL: <https://www.varha.fi/fi/tietoa-varhasta/paatoksenteko-ja-hallinto/aluevaltuusto>

16. Aluehallitus. URL: <https://www.varha.fi/fi/tietoa-varhasta/paatoksenteko-ja-hallinto/aluehallitus>

17. Arbetet på regional nivå. URL: <https://www.regeringen.se/sa-styrs-sverige/arbetet-pa-regional-niva/>

18. Kommunallag (2017:725) URL: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/kommunallag-2017725_sfs-2017-725/

19. Provinciale Staten. Uitslagen. URL: <https://www.kiesraad.nl/verkiezingen/provinciale-staten/uitslagen>

20. Provinciale Staten. PARLEMENT.com URL: https://www.parlement.com/id/vibzfyogo7qo/provinciale_staten

21. Plānošanas reģioni. URL: <https://www.varam.gov.lv/lv/planosanas-regioni>

22. Latvia. Regional level 5 planning regions. *Local and Regional Governments in Europe Structures and Competences*. URL: https://CEMR_structures_and_competences_2016_EN.pdf

23. The Regional Dimension. *Putting People First Action Programme for Effective Local Government*. Department of the Environment, Community and Local Government, 2012. URL: <https://www.gov.ie/pdf/?file=https://assets.gov.ie/111336/f9d91672-a681-45ff-bc>

24. Чому двопалатний парламент в Україні посилить президента й послабить Верховну раду. *Слово і Діло*. URL: <https://www.slovoidilo.ua/2019/06/13/novyna/polityka/chomu-dvopalatnyj-parlament-ukrayini-posylyt-prezydenta-poslabyt-verxovnu-radu20-2cf05639953b.pdf#page=null->

25. Eerste Kamerlid. PARLEMENT.com URL: https://www.parlement.com/id/vhnnmt7j3lxq/eerste_kamerlid

26. Composition du conseil régional. <https://www.collectivites-locales.gouv.fr/institutions/composition-du-conseil-regional> URL:

27. Fonctionnement du Conseil regional. URL: <https://www.bretagne.bzh/region/fonctionnement/>

References

1. EC (2023), “. Ukraine 2023 Report Accompanying the document Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions 2023 Communication on EU Enlargement policy”, available at: https://neighbourhood-enlargement.ec.europa.eu/document/download/bb61ea6d-dda6-4117-9347-a7191ecef3f_en?filename=SWD_2023_699%20Ukraine%20report.pdf (Accessed 05 Nov 2024).

2. Izha, M.M. (2019), “Interaction of regional and local levels of public power in solving personnel issues in conditions of decentralization: challenges and prospects”, Instytutsionalizatsiia publicлноho upravlinnia v Ukraini v umovakh ievrointehratsijnykh ta hlobalizatsijnykh vyklykiv : materialy schorich. Vseukr. nauk.-prakt. konf. za mizhnar. uchastiu [Institutionalization of public administration in Ukraine under the conditions of European integration and globalization challenges: materials of the annual All-Ukrainian scientific and practical conference with international participation], NADU, Kyiv, Ukraine, vol. 1, pp. 13-16.

3. Kujbida, V.S. and Smolova, L.M. (2016), Vidpovidal'nist' predstavnyts'kykh orhaniv mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini: realii ta perspektyvy [Responsibility of representative bodies of local self-government in Ukraine: realities and prospects], NADU, Kyiv, Ukraine.

4. Nehoda, V.A. (2018), “Actual problems of the system of administrative and territorial organization of Ukraine and ways to solve them”, Derzhava ta rehiony. Seriia: Derzhavne upravlinnia, vol. 3 (63), pp. 120-124.

5. Nehoda, V.A. (2018), “On the formation of the territorial basis of the organization of power in conditions of decentralization: problems and ways of settlement”, Publichne upravlinnia ta publichna sluzhba v Ukraini: stan problem ta perspektyvy rozvytku : materialy nauk.-prakt. konf. za mizhnar. uchastiu [Public administration and public service in Ukraine: state of problems and prospects for development: materials of a scientific and practical conference with international participation], Lira-K, Kyiv, Ukraine, pp. 311-315.

6. Horbatiuk, M.V. (2022), *Reforma mistsevoho samovriaduvannia v Ukraini: sprobny, prorakhunky, dosiahnennia (1991-2020). Politychnyj protses u nezalezhnij Ukraini: pidsumky i problemy* [Local self-government reform in Ukraine: attempts, miscalculations, achievements (1991-2020). The political process in independent Ukraine: results and problems], IPIEnD im. I.F. Kurasa NAN Ukrainy, Kyiv, Ukraine, pp. 383-453.

7. Romaniuk, S.A. (2018), *Detsentralizatsiia: teoriia ta praktyka zastosuvannia* [Decentralization: theory and practical application], Kyiv, Ukraine.

8. European Committee of the Regions (2024), available at: <https://portal.cor.europa.eu/divisionpowers/Pages/default.aspx> (Accessed 05 Nov 2024).

9. EU (2003), “Regulation (EC) No 1059/2003 of the European Parliament and of the Council of 26 May 2003 on the establishment of a common classification of territorial units for statistics”, available at: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_005-03#Text (Accessed 05 Nov 2024).

10. European Committee of the Regions (2024), “Poland”, available at: <https://portal.cor.europa.eu/divisionpowers/Pages/Poland.aspx> (Accessed 05 Nov 2024).

11. European Committee of the Regions (2024), “Hungary”, available at: <https://portal.cor.europa.eu/divisionpowers/Pages/Hungary-Intro.aspx> (Accessed 05 Nov 2024).

12. European Committee of the Regions (2024), “Finland”, available at: <https://portal.cor.europa.eu/divisionpowers/Pages/Finland.aspx> (Accessed 05 Nov 2024).

13. SKL International (2016), “Local government in Scandinavia and the Baltic countries”, available at: <http://www.tsatu.edu.ua/ipod/wp-content/uploads/sites/46/misceve-samovrjaduvannja-v-krayinah-skandynaviyi-ta-baltiyyi.pdf> (Accessed 05 Nov 2024).

14. Ministry of Justice, Helsinki (2023), “County and municipal elections. The Finnish Election System. Overview”, available at:

https://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/164656/OM_2023_5_TH.pdf?sequence=1&isAllowed=y (Accessed 05 Nov 2024).

15 Varha (2024), “Aluevaltuusto”, available at <https://www.varha.fi/fi/tietoa-varhasta/paatoksenteko-ja-hallinto/aluevaltuusto>: (Accessed 05 Nov 2024).

16. Varha (2024), “Aluehallitus”, available at: <https://www.varha.fi/fi/tietoa-varhasta/paatoksenteko-ja-hallinto/aluehallitus> (Accessed 05 Nov 2024).

17. Regeringskansliet (2024), “Arbetet på regional nivå”, available at: <https://www.regeringen.se/sa-styrs-sverige/arbetet-pa-regional-niva/> (Accessed 05 Nov 2024).

18. Riksdag (2024), “Kommunallag (2017:725)”, available at: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-och-lagar/dokument/svensk-forfattningssamling/kommunallag-2017725_sfs-2017-725/ (Accessed 05 Nov 2024).

19. Kiesraad (2024), “Provinciale Staten. Uitslagen”, available at: <https://www.kiesraad.nl/verkiezingen/provinciale-staten/uitslagen> (Accessed 05 Nov 2024).

20. PARLEMENT.com (2024), “Provinciale Staten”, available at: https://www.parlement.com/id/vibzfyogo7qo/provinciale_staten (Accessed 05 Nov 2024).

21. Ministry of Smart Administration and Regional Development of the Republic of Latvia (2024), “Plānošanas reģioni”, available at: <https://www.varam.gov.lv/lv/planosanas-regioni> (Accessed 05 Nov 2024).

22. Latvia (2016), “Regional level 5 planning regions. Local and Regional Governments in Europe Structures and Competences”, available at: https://CEMR_structures_and_competences_2016_EN.pdf (Accessed 05 Nov 2024).

23.. Department of the Environment, Community and Local Government (2012), “The Regional Dimension. Putting People First Action Programme for Effective Local Government”, available at:

<https://www.gov.ie/pdf/?file=https://assets.gov.ie/111336/f9d91672-a681-45ff-bc>
(Accessed 05 Nov 2024).

24. Slovo i Dilo (2019), “Why a bicameral parliament in Ukraine will strengthen the president and weaken the Verkhovna Rada”, available at: <https://www.slovoidilo.ua/2019/06/13/novyna/polityka/chomu-dvopalatnyj-parlament-ukrayini-posylyt-prezydenta-poslabyt-verxovnu-radu20-2cf05639953b.pdf#page=null-> (Accessed 05 Nov 2024).

25. PARLEMENT.com (2024), “Eerste Kamerlid”, available at: https://www.parlement.com/id/vhnnmt7j3lxq/eerste_kamerlid (Accessed 05 Nov 2024).

26. Ministry of Economy, Finance and Recovery (2024), “Composition du conseil régional”, available at: <https://www.collectivites-locales.gouv.fr/institutions/composition-du-conseil-regional> (Accessed 05 Nov 2024).

27. Fonctionnement du Conseil regional (2024), available at: <https://www.bretagne.bzh/region/fonctionnement/> (Accessed 05 Nov 2024).

Стаття надійшла до редакції 15.11.2024 р.